

Poniżej prezentujemy Państwu 16 wypracowanych przez Agencję końcowych rekomendacji dotyczących działań, które będą służyć podnoszeniu jakości edukacji włączającej w Polsce.

Rekomendacja 1

Przepisy prawa i polityka edukacyjna muszą uwzględniać zrozumiałą dla wszystkich definicję edukacji włączającej jako podejścia opartego na prawach, zapewniając każdemu uczącemu się dostęp do wysokiej jakości edukacji włączającej i włączenie społeczne każdej osoby uczącej się przez całe życie.

Oznacza to, że:

- Wszyscy uczniowie mają **prawo** uczęszczać razem ze swoimi rówieśnikami do placówek wczesnej edukacji i szkół w społeczności lokalnej. Wszystkie osoby uczące się mają dostęp do pełnego zakresu uprawnień wynikających z programu nauczania i realizacji społecznych szans. Wszystkie osoby uczące się mają dostęp do wysoko wykwalifikowanych nauczycieli i wysokiej jakości zasobów.
- Szkoły rozpoznają i likwidują wszelkie bariery w uczeniu się (np. wynikające z niepełnosprawności, problemów językowych, społecznych lub zdrowotnych) tak wcześnie, jak to możliwe. Nauczanie jest spersonalizowane, a wsparcie zapewnione jest w klasie, jak i środowisku szkolnym. Różnice są postrzegane jako zasób w procesie uczenia się i szansa na rozwijanie potencjału. Gdy jest to konieczne, bariery w procesie kształcenia są przełamywane dzięki zdecydowanym działaniom profilaktycznym i skutecznej interwencji.

Rekomendacja 2

Przepisy prawa i polityka edukacyjna w Polsce muszą zapewniać wszystkim szkołom zasoby i wsparcie oraz możliwości doskonalenia zawodowego kadr, dzięki którym mogą one wprowadzać dostosowania umożliwiające uczniom z niepełnosprawnościami korzystanie z ich prawa do edukacji na równych zasadach z innymi, zgodnie z zobowiązaniami Polski dotyczącymi europejskich i międzynarodowych wytycznych politycznych.

Prawodawstwo i polityka w Polsce muszą gwarantować, że wszystkie szkoły będą wspierane i wyposażone w zasoby i możliwości rozwoju zawodowego, aby umożliwić uczniom niepełnosprawnym korzystanie z ich prawa do edukacji na równych zasadach z innymi.

Oznacza to, że:

- Uczniowie z niepełnosprawnościami mają prawo uczyć się w szkołach ogólnodostępnych, dzięki czemu mają dostęp do pełnego programu nauczania wraz z grupą rówieśniczą. Są nauczani przez dobrze wykwalifikowany personel i mają dostęp do niezbędnych zasobów umożliwiających im skuteczną naukę i jak najszersze uczestnictwo w dodatkowych zajęciach.
- Skoncentrowanie monitorowania na zapewnieniu równego traktowania i wykrywaniu przypadków dyskryminacji (niezapewnienia dostosowań), jak również przyczyn rozbieżności pomiędzy możliwościami a osiągnięciami uczniów z niepełnosprawnościami lub innych grup osób uczących się zagrożonych wykluczeniem.

Rekomendacja 3

Polityka edukacyjna w Polsce musi gwarantować, że wizja i cele edukacji włączającej są jasno wyrażone i rozumiane przez zainteresowane środowiska na szczeblu krajowym, regionalnym,

lokalnym i szkolnym, a także ogół społeczeństwa.

Oznacza to:

- Zaangażowanie w szeroko zakrojoną współpracę mającą na celu wypracowanie wspólnego rozumienia zasad i wartości leżących u podstaw edukacji włączającej.

Rekomendacja 4

Polityka edukacyjna powinna nakreślać nową rolę szkół specjalnych i innych placówek specjalistycznych, w ramach której udostępniają one wszystkim placówkom ogólnodostępnym wiedzę fachową i specjalistyczne zasoby, zwiększając kompetencje kadry kierowniczej i całego personelu szkół ogólnodostępnych w zakresie rozumienia i wspierania osób uczących się o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych.

Oznacza to:

- Rozwijanie roli szkół specjalnych jako centrów wsparcia placówek ogólnodostępnych. Takie centra zasobów powinny stanowić pomocną bazę dla multidyscyplinarnych zespołów udzielających wsparcia na poziomie lokalnym, zapewniając równy dostęp do usług w całym kraju.
- Rola poradni psychologiczno-pedagogicznych powinna bardziej koncentrować się na zwiększaniu potencjału wszystkich szkół. Personel poradni powinien realizować działania diagnostyczne w szkole, udzielając porad nauczycielom i zespołom szkolnym, jak również zapewniać wsparcie uczniom i ich rodzinom.

Rekomendacja 5

Polityka edukacyjna w Polsce musi określać role i zakres obowiązków nauczycieli i osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji na wszystkich poziomach i we wszystkich sektorach zaangażowanych w system edukacji oraz zapewniać, by każdy przyjmował odpowiedzialność za osiągnięcia WSZYSTKICH osób uczących się.

Oznacza to:

- Uzgodnienie ról i zakresu obowiązków pracowników ministerstw/departamentów na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w taki sposób, aby zapewnić współodpowiedzialność za osoby uczące się potrzebujące szczególnego wsparcia/zagrożone trudnościami edukacyjnymi, a także synergii podejmowanych działań poprzez współpracę.
- Zwiększenie autonomii kierownictwa szkół, by umożliwić im: zatrudnianie odpowiednich kadr, zarządzanie zasobami, organizowanie wsparcia edukacyjnego w szkole w bardziej elastyczny sposób, zapewnianie szkoleń dla pracowników oraz, w razie potrzeby, dostęp do zewnętrznego wsparcia ze strony służby zdrowia, opieki społecznej, organizacji pozarządowych itp.
- Określenie zobowiązań prawnych w zakresie udzielania wsparcia i alokacji zasobów, monitorowania i zbierania danych oraz wspólnego wykorzystywania informacji w celu ustalenia wywiązywania się poszczególnych podmiotów z przydzielonych zadań i wprowadzania usprawnień.

Rekomendacja 6

Polityka edukacyjna w Polsce musi opierać się na mechanizmach finansowania, które wspierają rozwój wczesnej interwencji i profilaktyki, a nie koncentrują się na strategiach finansowania i podejściach opartych na kompensowaniu trudności w szkołach

ogólnodostępnych.

Oznacza to:

- Wprowadzenie modelu finansowania zapewniającego wszystkim osobom uczącym się, które tego potrzebują, możliwości zapewnienia wysokiej jakości wsparcia w procesie uczenia się. Model ten powinien zapewnić odejście od stosowania formalnych procedur identyfikacji potrzeb, gdzie głównym kryterium uzyskania dostępu do wsparcia jest „etykietowanie” uczniów. Nowe podejście powinno zapewniać odpowiednie finansowanie i zasoby umożliwiające wspieranie wszystkich osób uczących się na poziomie szkoły, aby usunąć bariery w uczeniu się i uczestnictwie.
- Zapewnienie środków finansowych, które mogą być wykorzystywane w elastyczny sposób przez zespoły zarządzające w szkołach do wdrażania strategii, które zapobiegają występowaniu problemów i umożliwiają nauczycielom natychmiastową interwencję po ich zidentyfikowaniu.
- Określenie mechanizmów finansowania skierowanych do osób uczących się, które wymagają bardziej złożonego i długoterminowego wsparcia.

Rekomendacja 7

Polityka edukacyjna w Polsce musi zapewniać przejrzystość przydzielania i efektywnego wykorzystywania funduszy (na wszystkich poziomach systemu) przeznaczonych na dodatkowe wsparcie, aby umożliwić wszystkim osobom uczącym się korzystanie z równego prawa do edukacji.

Oznacza to:

- Wdrażanie strategii monitorowania, które zapewnią, że środki finansowe są wykorzystywane na likwidowanie barier w uczeniu się i uczestnictwie, zwiększanie potencjału szkół poprzez rozwój kadr oraz wspieranie osób uczących się o bardziej złożonych potrzebach.
- Aktywne angażowanie personelu na szczeblu krajowym i lokalnym oraz na poziomie szkół w celu zapewnienia efektywnego wykorzystywania zasobów.

Rekomendacja 8

Polityka Polski musi określać ramy zapewniania jakości i odpowiedzialności, które są w pełni zgodne z wizją i celami edukacji włączającej.

Oznacza to:

- Przegląd istniejących ram monitorowania jakości i odpowiedzialności pod kątem zgodności z wizją i celami edukacji włączającej.
- Współpracę z przedstawicielami różnych środowisk w celu wypracowania rozwiązań ograniczających zależności procesów zapewniania jakości i odpowiedzialności od kontroli zewnętrznej i wyników egzaminów zewnętrznych na rzecz doceniania pracy szkół z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych.

Rekomendacja 9

Polityka edukacyjna w Polsce musi wspierać rozwijanie mechanizmów autoewaluacji opartych na wskaźnikach i standardach, które nakreślają wizję wysokiej jakości edukacji włączającej dla wszystkich osób uczących się.

Oznacza to:

- Uzgodnienie z zainteresowanymi środowiskami zakresu przeglądu polityki i praktyki edukacyjnej oraz określenie mocnych stron i wyzwań związanych ze strukturami/procesami zachodzącymi w szkołach i klasach szkolnych.
- Uzgodnienie z zainteresowanymi środowiskami zasad oceniania, które obejmują szerszy zakres uczenia się i mierzą postępy w nauce wszystkich uczniów, w tym uczniów z niepełnosprawnościami, którzy nie mogą przystępować do formalnych egzaminów.

Rekomendacja 10

Polityka edukacyjna w Polsce musi zapewnić odpowiedni status nauczycieli i kadry kierowniczej szkół oraz dostarczać zachęt, które sprawią, że kandydaci o najwyższych predyspozycjach, odpowiednio przygotowani, będą chcieli pracować w zawodzie i nie będą z niego odchodzić.

Rekomendacja 11

Polityka edukacyjna w Polsce musi zapewniać spójność kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli z wizją wysokiej jakości edukacji włączającej w praktyce.

Oznacza to:

- Koordynację prac z udziałem kluczowych zainteresowanych stron w celu opracowania ram określających niezbędne wartości, postawy i kompetencje, począwszy od początkowego kształcenia nauczycieli do możliwości dalszego rozwoju zawodowego, które są w pełni zgodne z wizją edukacji włączającej.
- Współpraca ze wszystkimi kluczowymi zainteresowanymi stronami w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia uzgodnionych ram wartości, postaw i kompetencji niezbędnych w edukacji włączającej we wszystkich możliwościach kształcenia nauczycieli i doskonalenia zawodowego w całym kraju.
- Zapewnienie ścieżek kształcenia specjalistów pracujących z osobami uczącymi się z rzadko występującymi niepełnosprawnościami (np. bardzo złożonymi niepełnosprawnościami w zakresie uczenia się, niepełnosprawnością wzroku, słuchu, niepełnosprawnościami sprzężonymi itp.).

Rekomendacja 12

Polityka edukacyjna w Polsce musi wspierać współpracę i pracę zespołową (profesjonalne społeczności uczące się) w szkołach w celu opracowania opartych na faktach i danych, innowacyjnych podejść do uczenia się, nauczania i oceniania ukierunkowanych na zwiększanie osiągnięć wszystkich uczniów.

Oznacza to:

- Udzielanie wskazówek i wspieranie nauczycieli w rozwijaniu kompetencji w zakresie oceniania kształtującego (oceniając na rzecz uczenia się) i oceniania sumatywnego. Wiąże się to ze zdefiniowaniem ich różnych celów i funkcji oraz wykazaniem, w jaki sposób można wykorzystać te dwa rodzaje oceny, aby spersonalizować proces uczenia się i podnieść poziom osiągnięć uczniów.
- Wykorzystanie wyników badań naukowych do celów opracowania innowacyjnych podejść do uczenia się i nauczania, aby wspierać uczestnictwo i zaangażowanie wszystkich uczących się osób.

Rekomendacja 13

Polityka edukacyjna w Polsce powinna wspierać opracowanie zasad oceniania włączającego, które umożliwią odnotowywanie postępów **WSZYSTKICH uczących się osób.**

Oznacza to:

- Określenie odpowiednich sposobów/poziomów odniesienia (ocenie przez nauczyciela/testy) wykorzystywanych na wszystkich etapach edukacyjnych, jako informacji o nauczaniu i uczeniu się w kluczowych obszarach podstawy programowej.
- Opracowanie we współpracy z zainteresowanymi stronami ram oceniania, które wartościują szersze spektrum uczenia się i mierzą postępy uczniów, w tym uczniów niepełnosprawnych, którzy nie mają dostępu do formalnych egzaminów.
- Opracowanie procedur wstępnej identyfikacji potrzeb, które powiązane są z szerszym kontekstem procesu uczenia się i zasad oceniania, by bezpośrednio wspierać pracę nauczycieli.

Rekomendacja 14

Polityka edukacyjna w Polsce musi określać strategie mające na celu zwiększenie znaczenia głosu uczniów (zgodnie z art. 12 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka) i ich rodziny.

Oznacza to:

- Zidentyfikowanie sposobów poszerzania konsultacji z uczniami/rodzinami w szkole oraz w szerszym systemie podejmowania decyzji dotyczących proponowanych zmian, które ich dotyczą.

Rekomendacja 15

Polityka edukacyjna w Polsce musi zapewniać elastyczność realizacji podstawy programowej poprzez umożliwienie realizowania spersonalizowanych programów nauczania w szkołach w celu zaspokojenia szeroko rozumianych potrzeb każdego ucznia.

Oznacza to:

- Opracowanie wspólnej podstawy programowej, która stanowi ramę umożliwiającą nauczycielom planowanie działań i efektów kształcenia, które pozwolą wszystkim uczniom robić postępy w zakresie przedmiotów i obszarów nauczania.
- Zapewnienie możliwości dodatkowych godzin do wykorzystania przez szkoły, bez konieczności uruchamiania formalnych procedur, na działania wspierające wszystkich uczniów i odpowiadające na identyfikowane wyzwania oraz potrzeby lokalnej społeczności.
- Zapewnienie realizacji programów profilaktycznych dla uczniów, dotyczących zagadnień takich, jak na przykład zdrowie psychiczne, dobrostan i rozwój osobisty oraz społeczne uczenie się itp.

Rekomendacja 16

Polityka edukacyjna w Polsce musi wspierać wszystkie podmioty w szkole w rozwijaniu kompetencji w zakresie identyfikowania barier w uczeniu się i uczestnictwie oraz zapewniania wsparcia i strategii wczesnej interwencji w pokonywaniu tych barier.

Polityka edukacyjna w Polsce musi wspierać wszystkie środowiska związane ze szkołą w rozwijaniu kompetencji w zakresie identyfikacji barier w uczeniu się i uczestnictwie oraz

zapewnienia wsparcia i realizacji strategii opartych na wczesnej interwencji w celu likwidowania barier.

Oznacza to:

- Zwiększanie współpracy w szkołach i pomiędzy szkołami w celu wymiany praktyk opartych na faktach i danych.
- Wykorzystywanie wielospecjalistycznej wiedzy i doświadczeń (np. psychologów, poradni psychologiczno-pedagogicznych, szkół i ośrodków specjalnych/centrów zasobów) w celu wspierania kadry szkół i osób uczących się oraz dzielenia się strategiami identyfikowania i promowania praktyki w zakresie edukacji włączającej.

Cały dokument zawierający powyższe rekomendacje, a także opracowane na ich podstawie cztery działania priorytetowe można znaleźć na stronie MEN pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/projekt-realizowany-w-ramach-program-wsparcia-reform-strukturalnych>

Źródło:

<https://www.kuratorium.bialystok.pl/wazne/wsparcie-podnoszenia-jakosci-edukacji-wlaczajacej-w-polsce-koncowe-rekomendacje-dotyczace-dzialan-ktore-beda-sluzyc-podnoszeniu-jakosci-edukacji-wlaczajacej-w-polsce-wypracowane-przez-europejska-ag.html>